

ಲೌಕಿಕ ಬಲಿದಾನ ಮರಣಕ್ಕೆ ವಚನಕಾರರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ

ರಮೇಶ್ ಸಿ.

ಪ್ರವೇಶ

ಈ ಮಹಾಮರಣಗಳೆಲ್ಲ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಲೌಕಿಕ, ಆಗಮಿಕ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಯಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಮರಣ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ವಚನಕಾರರು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸೇವಕನಾದಲ್ಲಿ ನೆಡೆಯುವ ಬಲಿದಾನ ಮರಣಗಳನ್ನು ವಚನಕಾರರು ಶೋಷಣೆಯ ರೂಪಗಳಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಅವರು ರಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ದಿಕ್ಕಿರಿಸಿ ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಂತಹ ಮರಣ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವಿವೇಕ ಮತ್ತು ವಿವೇಚನೆಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಮರಣ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಮಹಾಮರಣ ಮರಣ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ವೈಚಾರಿಕ ಮನೋಭಾವದಲ್ಲಿ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಮರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವ ವಚನಕಾರರು ಮರಣಕ್ಕೆ ಅಂಜಿದವರಲ್ಲ ಅಳುಕಿದವರಲ್ಲ ಅವರು ಮರಣ ಬಂದಾಗ ಅದನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವರು. ಇವರು ಮರಣದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ 'ಆಯುಷ್ಯ ತೀರಿದಲ್ಲದೆ ಮರಣವಿಲ್ಲ,'³ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಹೊಂದಿದವರು. ಕಾಯಕ್ಕೆ ಅಂಜಿ ಬದುಕಿದ ಇವರು ಕಾಯದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಯಾರನ್ನು ಬೇಡಿದವರಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ

'ಯುದ್ಧಾವಂ ತದ್ಧವತಿ'
ಉರಿಬರಲಿ, ಸಿರಿಬರಲಿ
ಬೇಕು ಬೇಡೆನ್ನೆಯ್ಯು!⁴

ಎಂದು ಬದುಕಿದವರು. ಯಾವತ್ತು ಇವರು ಸಾವನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಸಾವನ್ನು ಗೆದ್ದವರು. ನಾಳೆ ಬರುವ ಸಾವನ್ನು ಇಂದೇ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದವರು. ಇದನ್ನೇ ಬಸವಣ್ಣ.⁵

'ನಾಳೆ ಬಪ್ಪುದು ನಮಗಿಂದೇ ಬರಲಿ
ಇಂದು ಬಪ್ಪುದು ನಮಗೀಗಲೇ ಬರಲಿ
ಇದಕಾರಂಜುವರು? ಇದಕಾರಳುಕುವರು
'ಜಾತಸ್ಯ ಮರಣಂ ಧ್ರುವಂ' ಎಂಬುದಾಗಿ!!

ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ 'ಹುಟ್ಟಿದವರು ಸಾಯಲೇ ಬೇಕು' ಎಂಬ ಲೋಕ ಜೀವನದ ಪರಮ ಸತ್ಯವನ್ನು ಈ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ನಾಳೆ ಬರುವ ಸಾವಿಗೆ ಕಾಯದೆ ಅಂಜದೆ, ಅಳುಕದೆ ಇರುವ ಅವರು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಇಂದೇ ಸಾವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ತಾತ್ವಿಕತೆ ಹೊಂದಿದ ಅದ್ಭುತ ವಿಚಾರವಾದಿಗಳು ವಚನಕಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ಜನರಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಬದುಕನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದರು. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಮರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಭಯವನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಂತೆ ಸಾವನ್ನು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದರು. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರರು ಲಿಂಗದಿಂದಪ್ಪುವ ಮರಣಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿ ಒಳ್ಳೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮರಣ ಸಂಪಾದನೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಇವರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಾ ಮಡಿದರೆ ಸ್ವರ್ಗ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಾಚೀನ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ವೀರತನದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಹೊಂದಿದ ಅವರು ಧರ್ಮ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಗೆ ವೀರತನದ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ ಅಂತಹ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ವೀರವ್ರತ, ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರರಂತಹ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿ ಹೇಳಿದರು.

ಬಹುಪಾಲು ಮರಣದ ಬಗ್ಗೆ ವೀರಶೈವರು ಲಿಂಗವಿಲ್ಲದೆ ಮರಣವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಬಸವಣ್ಣನವರು⁶

ನರೆ ಕಿನ್ನೆಗೆ ತೆರೆ ಗಲ್ಲಕೆ
ಶರೀರ ಗೂಡು ಹೋಗದ ಮುನ್ನ
ಹಲ್ಲು ಹೋಗಿ, ಬೆನ್ನು ಬಾಗಿ

ಅನ್ಯರಿಗೆ ಹಂಗಾಗದ ಮುನ್ನ
ಕಾಲ ಮೇಲೆ ಕೈಯನೂರಿ
ಕೋಲ ಹಿಡಿಯದ ಮುನ್ನ
ಮುಷ್ಟಿಂದೊಪ್ಪವಳಿಯದ ಮುನ್ನ!
ಮೃತ್ಯುಮುಟ್ಟದ ಮುನ್ನ ಪೂಜಿಸುವೇ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವನ

ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ನೇರವಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿ ವೀರಮರಣ ಪಡೆಯುವ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಅವರ ಮರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. 'ಸಾವರೆ ಸಂಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋದವರೆಲ್ಲ ಇರಿಯಬಲ್ಲರೆ ನೂರಕ್ಕೊಬ್ಬ, ಸಹಸ್ರಕ್ಕೊಬ್ಬಹುಣಸೆಯ ಹೂವೆಲ್ಲ ಕಾಯಾಗಬಹುದೆ?'²¹ ಎಂದು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋದವರೆಲ್ಲ ವೀರಮರಣ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆಯೇ? ಸಾಯುವವನು ನೂರಕ್ಕೊಬ್ಬ ಸಾವಿರಕ್ಕೊಬ್ಬ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಹುಣಸೆಯ ಹೂವುಗಳೆಲ್ಲವು ಹೇಗೆ ಕಾಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ? ಹಾಗೆಯೇ ಯುದ್ಧಕ್ಕೋದವರೆಲ್ಲ ವೀರಮರಣ ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಪ್ರತಿಮಾತ್ಮಕ ವಚನದಲ್ಲಿ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ವೀರಮರಣ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ವಿರೋಧಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳು²² ಗುಹೇಶ್ವರನರಿತ ಮರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನತೆ ನೀಡಿ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಿಂದಾದ ಮರಣವನ್ನು

“ಅಳಿವಿಲ್ಲದ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ಮರಣವೇ ಮಹಾನವಮಿ
ಗುಹೇಶ್ವರನಱಿಯದೆ ರಣಭೂಮಿಗಳುಲಿದವು!”

ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಲ್ಲಾದ ವೀರನ ಮರಣವನ್ನು ಒಪ್ಪದ ಅಲ್ಲಮನ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಬಸವಣ್ಣ ತನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಶರಣರನ್ನು, ಭಕ್ತರನ್ನು ಧರ್ಮ ವೀರರನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಕಾಳಗದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವೀರರನ್ನು ಕಾಣಬಾರದು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ವೀರರನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಎಲ್ಲಾ ವೀರರನ್ನು ಧರ್ಮ ವೀರರು, ಧೀರರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಅವರ ವಚನದಲ್ಲಿ

‘ಎಲ್ಲರು ವೀರರು, ಎಲ್ಲರು ಧೀರರು
ಎಲ್ಲರೂ ಮಹಿಮರು, ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರಮಥರು!
ಕಾಳಗದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಾರದು
ಓಡುವ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು
ನಮ್ಮ ಕೂಡಲ ಸಂಗನ ಶರಣರು ಧೀರರು
ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಅಧೀರರು’²³

ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಇಂತಹ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ತುರುಗೋಳ್ ಮರಣ

ಅಸುರನೈಶ್ವರ್ಯವ ನೆನೆಸುವಡೆ
ಸೀತೆಗೆ ಸಿರಿಮಿಗಿಲೆನಿಪ ಸತಿಯರೆಂಟು ಕೋಟಿ!
ಮತಿವಂತ ಶಿರ; ಪ್ರಧಾನರೆಂಟು ಕೋಟಿ!
ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದ ದಳವು! ಲಕ್ಷ ಕುಮಾರರು !
ದಿಕ್ಪಾಲಕರವನ ಮನೆಯ ಬಂಧನದಲಿಪ್ಪರು!
ಸುರ ಸತಿಯರನೆಲ್ಲರನಾತೆ ಸೆರೆ ಮಾಡಿಯಾಳಿದ
ಶಿವನೇ ನೀ ಕರುಣಿಸಿದಂತಿರದೆ
ಪರವಧುವಿನ ಬೇಟದವನ ಪ್ರಾಣಕೊಂಡಿತ್ತು
ಗರುಡ ಕಂಡ ಸರ್ಪ ಧರೆಗಳಿದಂತೆ ಅಡಗಿಷ್ಟನಯ್ಯ
ಕೂಡಲಸಂಗಮ ದೇವ!³¹

ಎಂದು ಸ್ತ್ರೀಯರ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವನೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಆ ಪರಶಿವನು ಕರುಣಿಸಿದಂತೆ ನಾವು ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸಬೇಕು. ಅದು ಬಿಟ್ಟು ಪರಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗವನ್ನು ಬಯಸಿ ಹೋದರೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೆರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಸೀತೆಯ ಅಪಹರಣದಲ್ಲಿ ರಾವಣನ ತಲೆದಂಡವಾದುದನ್ನು ನೆನಪಿಸುವ ಈ ವಚನ ಸ್ತ್ರೀ ರಕ್ಷಣೆಯ ಆದರ್ಶ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ತ್ರೀಯ ಮಾನರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು

ಅಪಹರಣ ಕಾರಣವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಶತ್ರುಗಳ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಮರಣ, ಜೀವಹತ್ಯೆಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವಂತಹ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಆದರ್ಶ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ವಚನಕಾರರು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಜೋಳವಾಳಿ ಮರಣ

ಇದು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ರಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಬಲಿದಾನ ಮರಣವಾಗಿದೆ. ರಾಜನಾದವನು ತಮ್ಮ ವೀರಸೈನಿಕರಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನಿಟ್ಟು ಸಾಕಿ ಸಲವುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ರಾಜನ ಪರವಾಗಿ ಶತ್ರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾ ವೀರ ಸೈನಿಕರು ಸಾಯುವುದು 'ಜೋಳವಾಳಿ' ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿದೆ. ಜೋಳವಾಳಿಗಳು ಒಡೆಯನು ನೀಡಿದ ಜೋಳ, ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ದೇಹವನ್ನು ನೀಡಿ ಉಪಕೃತರಾಗುವ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜೋಳವಾಳಿಗಳು ಒಡೆಯನಿಗೆ ಆಪತ್ತುಗಳು ಬಂದಾಗ ಅವನ ಪರವಾಗಿ ನಿಂತು ಹೋರಾಡುತ್ತಾ ಮಡಿದರೆ ಸ್ವರ್ಗ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದರು. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರರು ರಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಊಳಿಗತನದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಆಚರಣೆಗಳು ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರಲು ಕಾರಣವಾದ ರಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ದಿಕ್ಕಿರಿಸುವ ಮೂಲಕ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜೋಳವಾಳಿ, ವೇಳೆವಾಳಿ, ಲೆಂಕವಾಳಿ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ವಾಮಿಭೃತ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಚನಕಾರರು ಲಿಂಗ ನಿಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು,

ಸ್ವಾಮಿ ಭೃತ್ಯ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಆವುದು ಪಥವೆಂದರೆ
ದಿಟವ ನುಡಿವುದು, ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆವುದು
ನುಡಿದು ಹುಸಿವ, ನಡೆದು ತಪ್ಪುವ ಪ್ರಪಂಚಿಯನೊಲ್ಲ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ³²

ಎಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ವಾಮಿ ಒಡೆಯ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ರಾಜನಿಗೆ, ಒಡೆಯನಿಗೆ ನೀಡುವ ಸೇವೆಯನ್ನು ಲಿಂಗ ಭೃತ್ಯ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ನೀಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾರೆ. ವಚನಕಾರರು ಇಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಅವರು ದೇವರ ಮೇಲೆ ನಂಬಿಕೆ ಹೊಂದಿ ರಾಜನು ಸರ್ವದಾನಿಯಲ್ಲ ಭಗವಂತ ಸರ್ವದಾನಿ. ಈ ಲೋಕದ ಎಲ್ಲವು ಭಗವಂತನು ಕೊಟ್ಟ ಕೊಡುಗೆ ಎನ್ನುವ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕಿರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜನತೆಗೆ ತಮ್ಮ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಇಂತಹ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಜೋಳವಾಳಿತನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಮರಣ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ವಚನಕಾರರು ಜೋಳದ ಕರ್ತೃ ಒಡೆಯ, ಭಗವಂತ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಾವೇನಾದರೂ ದೇಹತ್ಯಾಗ, ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದಿದ್ದರೆ ಅದು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ನೆಡೆಯಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಳ್ವನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಜೋಳವಾಳಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಬಸವಣ್ಣನವರು.³³ 'ಜೋಳವಾಳಿಯಾನಲ್ಲ, ವೇಳೆವಾಳಿಯವ ನಾನಯ್ಯ! ಎಂದು ಲಿಂಗಧರ್ಮ ನಿಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಧರ್ಮದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿ ಮಹಾನವಮಿಯ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಡಿಯುವುದನ್ನು ವಚನಕಾರರು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ವಚನಕಾರರು ಲಿಂಗವನ್ನು ಜೋಳದೊಡೆಯ ಎಂದು ಪರಿಭಾವಿಸಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಜೋಳವಾಳಿತನದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರು³⁴ ತಮ್ಮ ಇನ್ನೊಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ-

ಒಡೆಯರುಳ್ಳಾವಿಂಗೆ ಕೇಡಿಲ್ಲ ಕಾಣೆರೋ
ಊರೆನ್ನದೆ ಅಡವಿಯೆನ್ನದೆ ಆಳನರಸಿ ಬಹ ಆಳ್ವರುಂಟೆ!
ಜೋಳವಾಳಿಂಗೆ ಬಿಜ್ಜಳಿಂಗೆ ಆಳಾದರೇನು?
ವೇಳೆವಾಳಿಂಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿಪ್ಪ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ!

ಎಂದು ಬಿಜ್ಜಳನ ಜೋಳವಾಳಿತನವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ವೇಳೆವಾಳಿತನದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಈ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ವೇಳೆವಾಳಿ ಮರಣ

ವೇಳೆವಾಳಿ ಲೌಕಿಕ ಆತ್ಮ ಬಲಿದಾನವಾಗಿದೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ವೇಳೆವಾಳಿಗಳು ತನ್ನ ಒಡೆಯ ಮಡಿದರೆ ತಾವು ಮಡಿಯುವುದಾಗಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ರಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಆಳ್ವನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಆಚರಣೆಯಾಗಿದ್ದು ರಾಜನಿಷ್ಠೆಗೆ ವೀರನೊಬ್ಬ ಮಡಿಯುವ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಒಡೆಯನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸಂಕಷ್ಟ ಬಂದಾಗ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಾ ಹೂಳಿಸಿಕೊಂಡು

ಸುಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮಡಿಯುವ ಬಲಿದಾನವಾಗಿದೆ. ಇದು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಕೀಚ್ಚಿಂಟೆ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರರು ವೈಚಾರಿಕವಾಗಿ ದುಡಿಯುವ ವರ್ಗದವರ ಪರವಾಗಿ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ರಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಉಳಿಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಇಂತಹ ಅನಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಅವುಗಳ ವಿರುದ್ಧ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡಿದರು. ಈ ಮೂಲಕ ರಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕರಿಗೆ, ವೀರರಿಗೆ ಶೋಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ಮಾಡುವ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸಿದರು. ಅಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ದನಿಯೆತ್ತಿ ಮಾತನಾಡಿದರು. ರಾಜನು ತನ್ನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಮಾಡುವ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಈ ಮೂಲಕ ತಪ್ಪಿಸಿದರು. ವಚನಕಾರರು ವೇಳೆವಾಳಿತನದ ಇಂತಹ ಅನಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುತ್ತಾ ವಿರೋಧಿಸಿದರು. ಸ್ವತಃ ಬಸವಣ್ಣನವರು³⁵

**ಕಾಂಚನವೆಂಬ ನಾಯಿ ನೆಚ್ಚಿ
ನಿಮ್ಮ ನಾನು ಮರೆದೆನಯ್ಯ
ಕಾಂಚನಕ್ಕೆ ವೇಳೆಯಲ್ಲದೆ, ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ವೇಳೆಯಿಲ್ಲ!**

ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ರಾಜ ನಿಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿ ವೇಳೆವಾಳಿತನ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಮರೆತು ಹಣವೆಂಬ ನಾಯಿ ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅರಸರು ನೀಡುವ ಸಂಬಳ, ಹಣ ಹೊನ್ನಿನ ರೂಪದ ಸಂಪತ್ತಿಗಾಗಿ ವೇಳೆವಾಳಿತನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ ವೀರ ಸೈನಿಕರ ಬಲಿದಾನ ಮರಣಗಳನ್ನು ವಚನಕಾರರು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟಲಿಂಗಕ್ಕೆ ವೇಳೆವಾಳಿಯಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹೊಸ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ವಚನಕಾರರು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವತಃ ಬಸವಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ವಚನದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತವಾದ ವೇಳೆವಾಳಿತನವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಲಿಂಗ ನಿಷ್ಠೆಯ ವೇಳೆವಾಳಿತನವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ 'ಜೋಳವಾಳಿಯಾನಲ್ಲ, ವೇಳೆವಾಳಿಯವ ನಾನಯ್ಯ'³⁶ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಇಷ್ಟಲಿಂಗಕ್ಕೆ ವೇಳೆವಾಳಿಯಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬದುಕನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ರಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಜೀವಹಾನಿಯನ್ನು ಈ ಮೂಲಕ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರು³⁷ ಇದನ್ನೇ ಇನ್ನೊಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ 'ಜೋಳವಾಳಿಗೆ ಬಿಜ್ಜಳಿಗೆ ಆಳಾದರೇನು?, ವೇಳೆವಾಳಿಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿಪ್ಪ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ!' ಎಂದು ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಜೋಳವಾಳಿತನದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಆದರ್ಶದಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ವೇಳೆವಾಳಿಯಾಗಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಬದುಕುವ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಮುರಿದು ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಸ ಆದರ್ಶವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಲಿಂಗವಾಳಿ ಮರಣ

ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಉಳಿಗದಲ್ಲಿ ಜೋಳವಾಳಿ, ವೇಳೆವಾಳಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಮರಣ ಪದ್ಧತಿ 'ಲಿಂಗವಾಳಿ'ಯಾಗಿದೆ. ಇದು ರಾಜನಿಷ್ಠೆಯ ಸೇವಕತನದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಆಚರಣೆಯಾಗಿದ್ದು ಲಿಂಗ-ಅಂಕ ಎಂಬ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪರಿಭಾಷೆ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು 'ಲಿಂಗ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ಸೈನಿಕ' 'ವೀರಸೈನಿಕ' ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದು ವೀರರಾದ ಸೈನಿಕರು ಅರಸನಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡಿ ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ರಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಜೋಳವಾಳಿ, ವೇಳೆವಾಳಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಮುಂದುವರೆದ ಭಾಗವಾಗಿ 'ಲಿಂಗವಾಳಿ'ಯಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಪರವಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಲು 'ಲಿಂಗವಾಳಿ'ಗಳ ಒಂದು ಪಡೆ ಇದ್ದುದನ್ನು ಕಾವ್ಯಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಲಿಂಗವಾಳಿ ವೀರರು ರಾಜನ ಪರವಾಗಿ ಹೋರಾಡಿ ವೀರ ಮರಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವೀರರ ವೀರಗಲ್ಲುಗಳು, ಸಮಾಧಿಗಳು ಬಹು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ವೀರರ ಪ್ರಾಣ ಹಾನಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ವಚನಕಾರರು ರಾಜನ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಕಾರಣದಿಂದ ನಡೆಯುವ ಇಂತಹ ಜೀವಹತ್ಯೆಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವತಃ ಬಸವಣ್ಣನವರು³⁸

**ಓಡುವಾತ ಲಿಂಗನಲ್ಲ ಬೇಡುವಾತ ಭಕ್ತನಲ್ಲ!
ಓಡಲಾಗದು ಲಿಂಗನು ಬೇಡಲಾಗದು ಲಿಂಗನು!**

ಎನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಲೆಂಕತನ ನೆಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವೀರಸೈನಿಕರ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಹೇಳಿದರು 'ಓಡೆನಯ್ಯ' 'ಬೇಡೆನಯ್ಯ' ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ವಚನಕಾರರು ರಾಜಾಶ್ರಿತವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಇಂತಹ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಹಾಕುವ ಮೂಲಕ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಇಂತಹ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಹಾನಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡದೆ ಸೃಷ್ಟಿಯ ನಿಯಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಇಂತಹ ವೈಚಾರಿಕ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಮನಂತಹ ಸಾತ್ವಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಅನುಭಾವಿ ರಾಜನಿಗೆ ಲೆಂಕನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಗುರುವಿಗೆ, ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಭವದಲೆಂಕನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ

ಉಪಚಾರದ ಗುರುವಿಗೆ ಉಪಚಾರದ ಶಿಷ್ಯ
ಉಪಚಾರದ ಲಿಂಗ, ಉಪಚಾರದ ಜಂಗಮ
ಉಪಚಾರದ ಪ್ರಸಾದವ ಕೊಂಡು, ಗುರುವಿಗೆ ಭವದ ಲೆಂಕನಾಗಿ³⁹

ಎಂದು ಲೌಕಿಕ ಆಚಾರಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಭವದ ಲೆಂಕನಾಗಿ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಆಚಾರದಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರರು ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಮಹಾಸತಿಮರಣ

ಮಹಾಸತಿಮರಣವು ಪತಿಪತ್ನಿ ಸಂಬಂಧದ ಪಾವಿತ್ರತೆಯ ಮನೋಭಾವದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತಹ ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಗಂಡನು ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ನಂತರ ಆತನ ಶವದೊಂದಿಗೆ ತಾನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ ಮರಣ ಪಡೆಯುವುದು ಸಹಗಮನ ಮರಣವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಂಡನ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಯದೆ ಗಂಡ ದೂರದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸತ್ತರೆ, ಅವನ ಶವ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಸ್ತು ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಸ್ವಪ್ನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆನಂತರ ಆ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಚಿತೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮರಣವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇಂತಹ ಮರಣವನ್ನು 'ಅನುಗಮನ' ಮರಣವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ದಾಳಿಗಳು ಭಾರತ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರ ಕಾರಣವಾಗಿ ಸಹಗಮನ ಮರಣ ಹೆಚ್ಚು ನಡೆದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು ಸ್ತ್ರೀ ಆತ್ಮಗೌರವ ಅವಳ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಖಾಳಜಿ ಹೊಂದಿ ವೈಚಾರಿಕವಾದ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಹಗಮನ ಮರಣವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಷಣ್ಮುಖಿಸ್ವಾಮಿ⁴⁰ ಎಂಬ ವಚನಕಾರ.

ಗಂಡ ಸತ್ತನೆಂದು ಗಂಡನೊಡನೆ ಕೆಂಡವ ಬೀಳುವೆನೆಂದು
ಪುಂಡ ವೀರಸ್ತ್ರೀ ತಾನು ದಂಡೆಯ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಖಂಡೆಯವ ಪಿಡಿದು
ತಂಡ ತಂಡದ ಜನರ ಮುಂದೆ ಮೆರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು
ಕಿಚ್ಚಿನ ಹೊಂಡವ ಕಂಡು ಹೆದರಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದರೆ
ಅವಳಿಗದೆ ಭಂಗವಲ್ಲದೆ ಶೃಂಗಾರ ಮೆರೆವುದೆ ಅಯ್ಯಾ?
ಪತಿಲಿಂಗ ಸತಿ ಶರಣ ತನ್ನ ಪತಿವ್ರತಾ ಭಾಷೆಯ ನುಡಿದು
ನಡೆಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿದಡೆ ಅವನ ಭಂಗಕ್ಕೆ ತುದಿ ಮೊದಲಿಲ್ಲ ನೋಡಾ ಅಖಂಡೇಶ್ವರಾ'

ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಇಲ್ಲಿಯ ವಚನದಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಉಪಮಾನವಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದರು. "ಲಂಡಸ್ತ್ರೀ", "ಪುಂಡಸ್ತ್ರೀ" ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಸಹಗಮನ ಮರಣವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾಸತಿ ಮರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಬಹುತೇಕ ವಚನಕಾರರು ಇಂತಹ ನಿಲುವನ್ನು ತಾಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು⁴¹

ಮುನ್ನಿನ ಪುರುಷವ್ರತಿಯರು ಒಲಿಸಿದ ಆಯತವ
ಪರಿಪರಿಯಲು ಬಣ್ಣಿಸಲು ಬಹುದಲ್ಲದೆ
ಪುರುಷ ನಿರ್ವಾಣಕ್ಕುರಿವಗ್ನಿಯ ಬಂದು ಹೊಕ್ಕು ತೋರಲು ಬಾರದು

ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಪತ್ನಿಯ ಸಾವಿಗಾಗಿ ಉರಿವ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರವೇಶಿಸಬಾರದೆಂದು ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮಾದರ

ಧೂಳಿಯು⁴² ಎಂಬ ವಚನಕಾರ ತನ್ನ ವಚನದಲ್ಲಿ

ಧೀರೆಯಾದ ಮಾಸ್ತಿಗೆ ವೀರತ್ವವಲ್ಲದೆ
ಧಾರುಣಿಯ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಹೇಡಿ ಮಾಸ್ತಿ ಎಂಬ ಬಳಿಕ ವೀರತ್ವಯಲ್ಲಿದೋ?
ಧೀರೆಯಾದ ಮಾಸ್ತಿಯ, ವೀರರಾಗಿದ್ದವರು
ಮುಡಿಯಲರ ಹಿಡಿದ ಲಿಂಬೆಯ ಹಣ್ಣು ಬೇಡಿದಡೆ ಕೊಡುವಳು;
ದೃಢವುಳ್ಳ ವೀರರು ತರುವರು;
ದೃಷ್ಟವ ನೋಡಿರಣ್ಣ, ಕೊಡುವಾಕೆ ದಹನವಾದಳು ಕೊಂಬಾತ ರೂಪಾದ
ಈತ ಬೇಡಿದ ಇಷ್ಟವ ಕೊಟ್ಟುತನುಯಾತವೊ
ಆತ್ಮನೋ ಬಲ್ಲಡೆ ನೀವು ಹೇಳಿರಣ್ಣ,
ನಿಮ್ಮ ಜ್ಞಾನದ ಮುಸುಕು ತಲೆದು ನಿಮ್ಮ ಬಲ್ಲವಂತಿಕೆಯ ಕಾಣಬಹುದು.
ಕಾಮಧೂಮ ಧೂಳೇಶ್ವರ ಲಿಂಗ ನಟವುದಕ್ಕೆ ಇದೆ ದೃಷ್ಟಿ”

ಎಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿ ಮರಣ ಆಚರಣೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದ ಮುಸುಕು ತೆರೆಯುವ ಮೂಲಕ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಇಂತಹ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಕವಿಯತ್ರಿಯಾದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ⁴³ ತನ್ನ ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಸಹಗಮನ ಮರಣ ವಿರೋಧಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸ್ತ್ರೀಯ ಪರವಾದ ನಿಲುವನ್ನು 'ಕೊಂಡಕ್ಕೆ ಬೀಳ್ತಂತ ಲಂಡಸ್ತ್ರೀಯಳು ತಾನುದಂಡೆಯ ಕುಣಿಕೆ ಸಡಿಲಿಸಿ ಕೊಂಡದಕೆಂಡದೊಳಾಳಿ ಮುಳುಗಿದಳು' ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಕೊಂಡಕ್ಕೆ ಬೀಳುವ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು 'ಲಂಡಸ್ತ್ರೀ' ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಸಹಗಮನ ಮರಣ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು:-

1. ಮರುಳಸಿದ್ಧಪ್ಪ, ಕೆ., ನಾಗರಾಜ, ಕಿ.ರಂ.: ಸಂ. ವಚನ ಕಮ್ಮಟ, ಸಪ್ತ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು, 2012, ಪು. 10, ವ.35.
2. ಬಸವರಾಜು, ಎಲ್.: ಸಂ. ಅಲ್ಲಮನ ವಚನಗಳು, ಗೀತಾ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಮೈಸೂರು, 2008, ಪು.118, ವ.271.
3. ಬಸವರಾಜು, ಎಲ್.: ಸಂ.ಬಸವ ವಚನಾಮೃತ ಭಾಗ-2, ಬಸವ ಸಮಿತಿ, ಬೆಂಗಳೂರು, 1989, ಪು.102.
4. ಬಸವರಾಜು, ಎಲ್.: ಸಂ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳು, ಗೀತಾ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಮೈಸೂರು, 2008, ಪು.76, ವ.170.
5. ಜೈನಕೇರಿ, ಜಯದೇವಪ್ಪ: ತುರುಗಾಹಿರಾಮಣ್ಣ, ಬಸವ ಸಮಿತಿ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2010, ಪು.17.
6. ಮರುಳಸಿದ್ಧಪ್ಪ, ಕೆ., ನಾಗರಾಜ, ಕಿ.ರಂ.: ಸಂ. ವಚನ ಕಮ್ಮಟ, ಸಪ್ತ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, 2012 ಪು.118, ವ.449.
7. ಬಸವರಾಜು, ಎಲ್.: ಸಂ. ಬಸವ ವಚನಾಮೃತ ಭಾಗ-2, ಬಸವ ಸಮಿತಿ, ಬೆಂಗಳೂರು, 1989, ಪು.110, ವ.105.
8. ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಎಂ.ಎಂ.: ಸಂ.ಬಸವಯುಗದ ವಚನ ಮಹಾಸಂಪುಟ-1, ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2016, ಪು.745.
9. ಬಸವರಾಜು, ಎಲ್.: ಸಂ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳು, ಗೀತಾ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಮೈಸೂರು, 2008, ಪು.124, ವ.370.
10. ಅದೇ.ಪು.119, ವ.351.
11. ಅದೇ.ಪು.96, ವ 264.
12. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ, ಎಂ.ಆರ್.: ವಚನ ಧರ್ಮಸಾರ, ಕ.ಸಾ.ಪ., ಬೆಂಗಳೂರು, 2009, ಪು.129, ವ.347.
13. ಬಸವರಾಜು, ಎಲ್.: ಸಂ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳು, ಗೀತಾ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಮೈಸೂರು, ಪು.127, ವ.385.
14. ಅದೇ.ಪು.127, ವ.387.
15. ಅದೇ.ಪು.83, ವ.303.
16. ಅದೇ.ಪು.127, ವ.385.
17. ಅದೇ.ಪು.127, ವ.387.
18. ಅದೇ.ಪು.96 ವ. 261.